

Kurzus előadója: Szkárosi Endre et al.
Kurzus megnevezése: Kísérleti és intermediális jelenségek a 20. század irodalmában
Kurzus megnevezése angolul: Experimental and Intermedial Phenomena in the Literature of the 20th Century
Kurzus kódja: CUL-272
Oktató elérhetősége: email: szkarosi.endre@btk.elte.hu honlap: fogadóóra:

A kurzusvezetés nyelve(i): magyar A hozzászólás, vizsga nyelve(i): Írásbeli dolgozat nyelvei:

Kurzus leírása, tematikája: A sokéves hagyományra visszanyúló, oktatói együttműködésben tartott óra, amely általában az avantgárd, illetve a kísérleti irodalom bizonyos kérdéseit vizsgálja, ezúttal a 20. század második felének izgalmas irodalmi, nyelvi, művészetközi jelenségeivel, a nyelvhasználat kiterjesztésének problémáival foglalkozik, elsősorban világirodalmi kitekintésben, de nem lemondva a magyar kultúrához kapcsolódó összefüggésekről sem.   <u>1. Szkárosi Endre:</u> Hagyomány és szakítás a II. világháború utáni radikális művészetben Az előadás a radikális újítás avantgárd hagyományával való folytonosság, illetve diszkontinuitás kérdéseit vizsgálja a 40-es évek második felében jelentkező új, radikális irodalmi-művészeti törekvésekben, elsősorban a lettrizmusban, a prekonkrét, fonetikus és hangköltészetben, a szituacionista és experimentális művészetben.   <u>Olvasmányok:</u> Bednaries Gábor - Bengi László - Kulcsár Szabó Ernő - Szegedy Maszák Mihály (szerk.), <i>Hang és szöveg. Költészettörténeti kérdések a modernségben.</i> Osiris Kiadó, Budapest, 2003 Deréky Pál – Müllner András (szerk.): <i>Néma? Tanulmányok a magyar neoavantgárd köréből,</i> Ráció, Budapest, 2004 Kékesi Zoltán – Peternák Miklós: <i>Kép, írás, művészet,</i> Ráció Kiadó, Budapest, 2006 Nagy Pál: <i>Az irodalom új műfajai,</i> Budapest, ELTE BTK Magyar Irodalomtörténeti Intézete - Magyar Műhely, Budapest, 1995 Szkárosi Endre: <i>Mi az, hogy avantgárd.</i> Budapest, Magyar Műhely, 2006   <u>2-3. Pál Ferenc:</u> Kísérletező művek a portugál nyelvű országok művészetében és irodalmában a Modernizmustól napjainkig   Az avantgárd viszonylag késői megjelenése Portugáliában és Brazíliában egy stagnáló, a romantika illetve a századvégi tendenciák megszokott forma- és kifejezésvilágából kilépni nem tudó közegben váltotta ki az újat kívánó írók, költők és művészek kísérletező kedvét: az előadás ennek a XX. század tízes éveitől napjainkig tartó folyamatnak néhány jellegzetes alkotását mutatja be.

A konkrét költészet

A konkrét költészet a São Paulo-ban megszerveződő költőcsoport (Haroldo és Augusto de Campos, Décio Pignatari) kezdeményezésére indult meg az 1950-es években. Az előadás a konkrét költészet és művészet gyökereit, valamint a brazil kísérletező költészet eredményeit mutatja be.

Olvasmányok:

Gonzalo Aguilar: *La poesia concreta brasileira/ The Brazilian Concrete Poetry: Las vanguardias en la encrucijada modernista*. Beatriz Viterbo Editora, 2003

Haroldo De Campos: *Konkrét versek*. Budapest, Íbisz, 1997

Ana Hatherly: *O Espaço Crítico – do Simbolismo à Vanguarda*. Lisbon, Caminho, 1979

Décio Pignatari: *Vers-gyakorlatok*. Budapest, Íbisz Könyvkiadó, 1999.

(Szkárosi Endre, Pál Ferenc szerk.) *Portugál kísérleti költészet*. Budapest, Íbisz, 2002.

4. Karafiáth Judit:

A francia új regény

A „nouveau roman” a 20.század ötvenes éveinek elején született az egzisztencialista regény tagadásaként és a strukturalizmus előretörésének hatására. Elveti a reprezentációt, megkérdőjelezi a világ ábrázolhatóságát, fenomenológiai leírásokkal egy 'új realizmust' hirdet. Az irodalom saját magának tükrévé, kedvenc témájává válik. Az új regényre jellemző a formai megoldások keresése, a játék a nyelvvel és a struktúrákkal, valamint olyan narratív eszközök alkalmazása, mint a belső monológ, a tükrözés és az ismétlődés.

Olvasmányok:

A francia új regény, I-II, (vál. Konrád György), Európa, 1967

Magyar Miklós: *A francia regény tegnap és ma*, Akadémiai Kiadó, 1986

Alain Robbe-Grillet: *Rések*, Noran, 1999

5. Bollobás Enikő:

Az ötvenes évek amerikai költészete: a Black Mountain-költők és a beatnemzedék

Olvasmányok:

Charles Olson versei (*Semmi egyéb a nemzet / mint költemények... Válogatás Charles Olson verseiből*. Ford. Szöcs Géza. Budapest: A Dunánál Könyv- és Lapkiadó, 2003.)

Robert Duncan és Denise Levertov versei (*A létezés hálói*. Ford. Kodolányi Gyula. Budapest: Európa, 1990.)

Allen Ginsberg és Lawrence Ferlinghetti versei (*Üvöltés – Vallomások a beat nemzedékről*. Budapest: Európa, 1967.)

Kritikai irodalom:

Bollobás Enikő: *Az amerikai irodalom története*. Budapest: Osiris, 2005.

„Posztmodernizmusok a költészetben”, „A Black Mountain-költők” és „A San Franciscó-i reneszánsz” c. fejezetek. (526-567)

Charles Altieri: “From Symbolist Thought to Immanence: The Ground of Postmodern American Poetics.” In: *Early Postmodernism: Foundational Essays*. Szerk.: Paul A. Bové, 1995. 100-139.

6. Szkárosi Endre:

„Nyelv és ideológia”. Az olasz neoavanguardia és a Gruppo '63.

Az előadás az Itáliában az ötvenes évek közepén induló új irodalmi radikalizmus alapmintáit vizsgálja, elsősorban Eodardo Sanguineti és Nanni Balestrini költészetében, valamint a

neoavangardiával párhuzamosan kibontakozó experimentális irodalomban.

7. Menczel Gabriella:

Kép és szöveg: latin-amerikai kísérletek

A 20. század második felének prózakísérletei Spanyol-Amerikában a történeti avantgárd hagyományaira vezethetők vissza. Az előadás vizualitás/verbalitás összefüggéseire mutat be néhány szemléletes példát, Julio Cortázar elbeszéléseitől kezdve egészen a mexikói Salvador Elizondo, José Emilio Pacheco vagy Oscar de la Borbolla, illetve a chilei Roberto Bolano műveiig.

Olvasmányok:

Scholz László: *A spanyol-amerikai irodalom rövid története*. Budapest: Gondolat, 2005, 208-277.o.

Julio Cortázar: *Játékok*, L'Harmattan 2005.

Harc a párduccal. *Modern mexikói elbeszélések*. Budapest: Nagyvilág, 2003.

Roberto Bolano: *Távoli csillag*. Budapest: Európa, 2010.

8. Faix Dóra:

Spanyol kísérleti próza a 60-as években

A 60-as évek Spanyolországának történelmi, gazdasági, szociális és kulturális hátterének áttekintő elemzése keretében két olyan spanyol szerző életművének vizsgálatára kerül sor, akiknek magyarul is jelentek meg művei: Juan Goytisolo és Juan Marsé. A két vizsgált mű:

Olvasmányok:

Juan Goytisolo: *Személyleírás*, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1969

Juan Marsé: *Utolsó délutánok Teresával*, Magvető könyvkiadó, Budapest, 2008

Santos Sanz Villanueva: *Tendencias de la novela española actual*, Edicusa, Madrid, 1972

Santos Sanz Villanueva: *Historia de la literatura española*, El siglo XX. Literatura actual, Ariel, Barcelona, 1984

november 14.

9. Kutasy Mercédesz:

Kubai neoavantgárd

Az előadás tárgya a kubai irodalom két emblemikus szerzőjének, Virgilio Piñerának (1912-1979) és Guillermo Cabrera Infante-nak (1929-2005) a kisprózájában előforduló képszerkesztési eljárások, a vizuálisan érzékelhető valóság (vagy épp fikció, elképzelt valóság) ábrázolását szolgáló narratív eszközök. Az elemzés során számos klasszikus analógia (ekphrasis, képvers stb.), avantgárd technika (pl. futurista képszerkesztési módok, ready-made), neoavantgárd típusú megoldás (vizuális költészet, happening) vizsgálatára kerül sor a két, eddig jobbra csak narratív szempontból elemzett szerző írásában.

Olvasmányok:

Rosemary Geisdorfer Feal: "Reflections on the Mirrored Room", in Rosemary Geisdorfer Feal-Carlos Feal (eds.): *Painting on the Page. Interartistic approaches to modern hispanic texts*, University of New York Press, New York, 1995, pp. 1-24.

Szőnyi, György Endre: *Pictura & Scriptura*, JATE Press, Szeged, 2004.

Szőnyi, György Endre (ed.): *A képek politikája*. W.J.T. Mitchell válogatott írásai, JATE Press, Szeged, 2008.

Scholz László: *A spanyol-amerikai irodalom rövid története*. Gondolat, Budapest, 2005.

10. Müllner András:

Jelenetek költészet és akcióművészet (happening, event, performansz...) kapcsolatából a 20.

század második felének kultúrájában

Olvasmányok:

RoseLee Goldberg: Performance Art, Thames & Hudson, London, 1993

Elisabeth Jappe: Performance, Ritual, Prozeß. Handbuch der Aktionskunst in Europa. München, New York, 1993

Kaprow, Allan: Assemblage, Environments & Happenings. New York, 1965

Magyarul: Assemblage, environmentek, happeningek. Balassi-Artpool, 1998

Szőke Annamária (szerk.): A performansz-művészet. Budapest, Balassi-Artpool, 2000

11. Havasréti József:

Popzene és neoavantgárd.

Olvasmányok:

Havasréti József: *Alternatív regiszterek*. Budapest, Typotex, 2006, pp. 209-249

Klaniczay Gábor: *Ellenkultúra a hetvenes-nyolcvanas években*. Budapest, Noran, 2003

Ian MacDonald: *A fejek forradalma - a Beatles és a hatvanas évek*. Budapest: Park Kiadó, 1999

Barry Miles: *Hippik*. Budapest, Jászöveg Kiadó, 2005

Megjegyzés:

A félév elején az egyes órákról további speciális tájékoztatás még lehetséges, amiként az olvasmányok terjedelmi pontosítása is ott történik majd meg.